

Ciències

Espanya: diversitat física

i humana

*Quadern
de
treball*

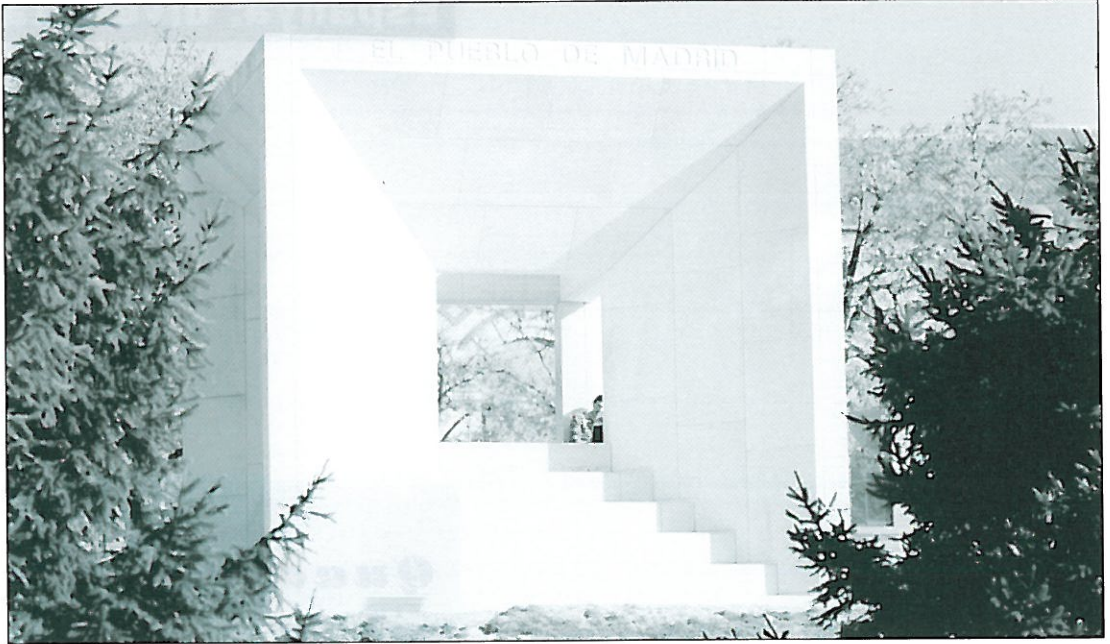
CRÈDIT
VARIABLE

E S O

Editorial
Barcanova

socials

1 Espanya: un país democràtic i autònom

Nació i Estat

1 Llegeix atentament el diàleg següent i fes l'activitat que s'indica a continuació.

Benvinguts a aquesta trobada internacional sobre els drets dels infants. A continuació ens presentarem. Millor que ho faci cadascú. Comencem pel noi de la dreta.

- Em dic Robert Lafont. Sóc francès.
- Em dic Sean Silver i sóc escocès.
- Jo em dic Laura Ribeiro. Sóc portuguesa.
- Em dic Milton Bird. Sóc irlandès.
- Em dic Jean Lacouture i sóc quebequès.
- Jo em dic Hans Liptmann i sóc alemany.
- Em dic Pere Martínez i sóc català.

- Digues a quina nació pertany cadascun. A continuació, digues a quin Estat pertanyen les respectives nacions. Si et cal, consulta una enciclopèdia.

	Nació o nacionalitat	Estat
Robert Lafont		
Sean Silver		
Laura Ribeiro		
Milton Bird		
Jean Lacouture		
Hans Liptmann		
Pere Martínez		

2 Completa el text amb les paraules següents:

fronteres, habitants, senyals, geogràfic, institucions, Estat, veïns, consciència.

Una nació ocupa un espai _____ concret, els seus _____ tenen unes diferències clares amb els seus _____, diferències que s'anomenen _____ d'identitat, i una _____ de grup o voluntat de ser una nació.

L'Estat és el conjunt de persones i _____ que administren i satisfan les necessitats comunes de les persones dins d'un espai concret, amb _____ clares i precises.

Pot haver-hi nacions que disposen d'un _____ propi. També pot haver-hi estats que incloquin en el seu territori diverses nacions.

3 De les professions següents, subratlla les que corresponguin a un funcionari de l'Estat.

Empleat d'uns grans magatzems.

Militar.

Policia.

Mecànic d'un taller de reparació d'automòbils.

Ministre.

Conserge d'un banc.

Conserge del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Professora d'una escola pública.

Metgessa de la Seguretat Social.

- Digues amb paraules teves què és un funcionari de l'Estat.

La península Ibèrica

4 Cert o fals? Marca la casella correcta.

Cert

Fals

1. Una monarquia és un Estat al capdamunt del qual hi ha una persona triada periòdicament mitjançant eleccions.

2. Una república es caracteritza perquè el seu màxim representant és un rei o una reina.

3. Espanya és un regne.

4. Portugal és un regne.

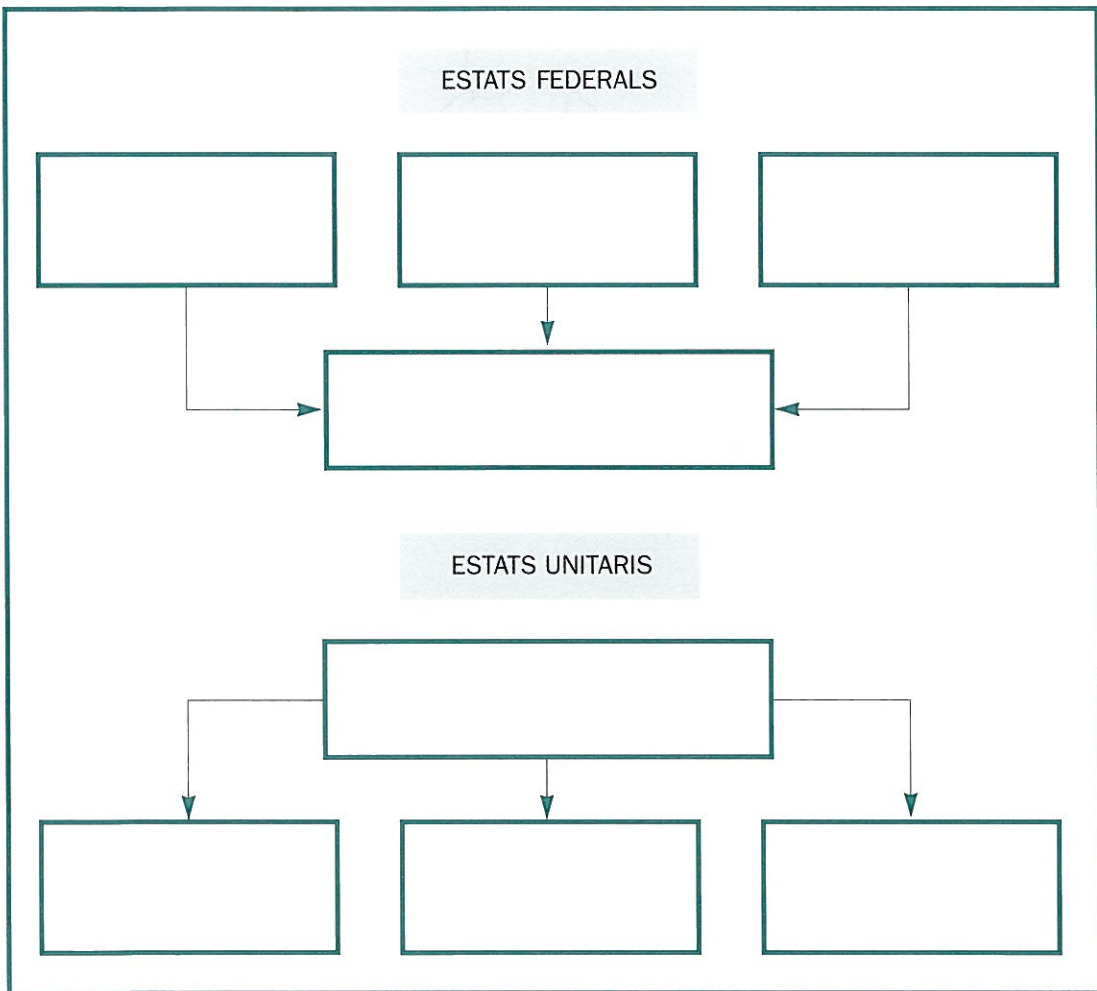
5. Andorra és una república.

6. A la península Ibèrica hi ha tres estats i un territori de sobirania britànica.

- Explica en què consisteixen els errors de les afirmacions falses.

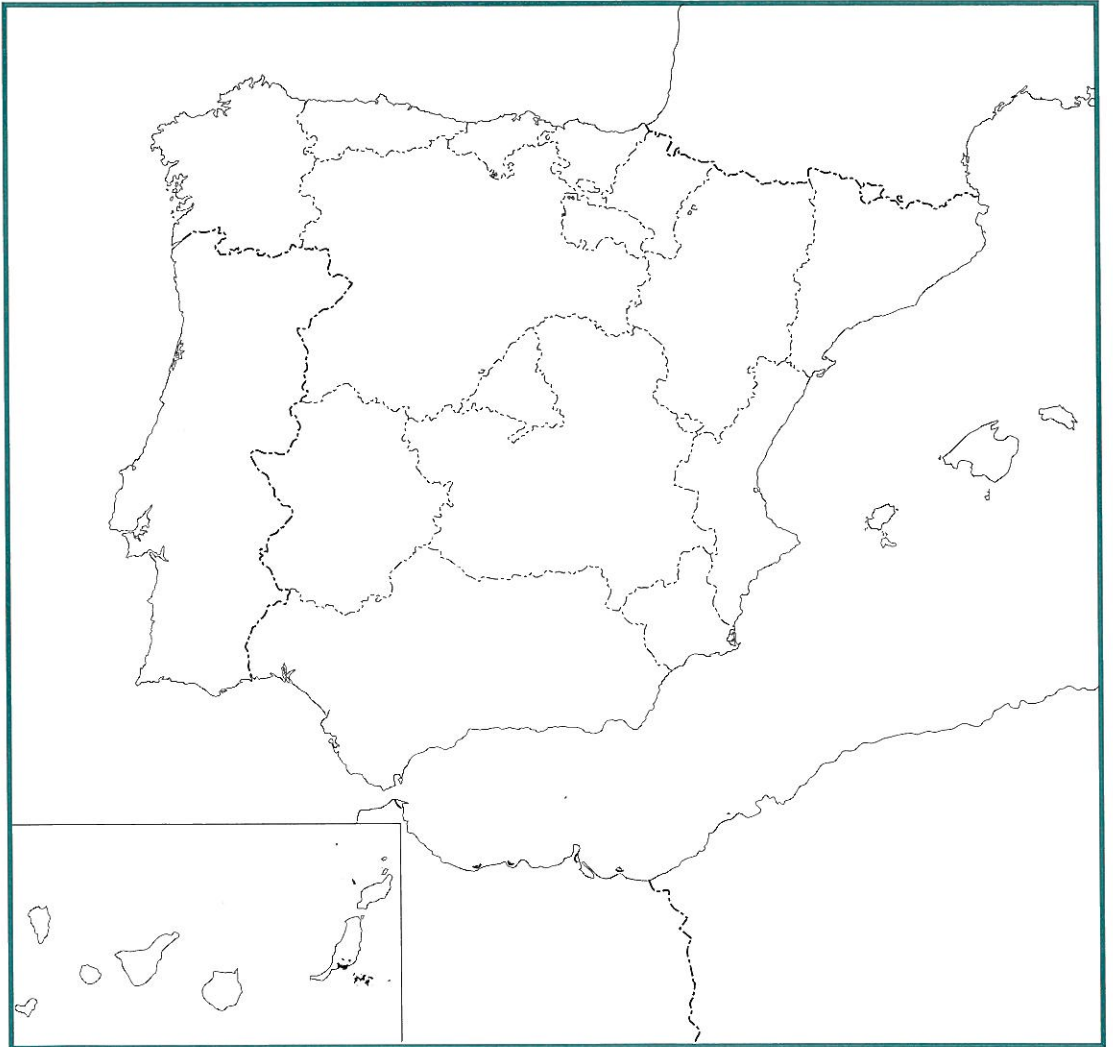
L'organització del poder: estats unitaris i federals

5 Omple aquestes caselles tenint en compte l'estructura dels estats federals i dels estats unitaris que has estudiat a les pàgines 15 i 16 del llibre.

Espanya: un país amb un Estat plurinacional

6 Posa el nom de les comunitats autònomes en el mapa. Assenyala amb un color les que són nacionalitats, i amb un altre de diferent les que són regions, segons els respectius estatuts.

- Quines comunitats autònomes no tenen costa?

La divisió autonòmica d'Espanya

7 Completa el quadre i subratlla-hi o afegeix-hi la capital de cada comunitat.

Comunitat autònoma	Províncies corresponents
--------------------	--------------------------

8 Digues a quina comunitat autònoma i a quina província corresponen les poblacions següents. Si et cal, pots consultar un atlas i el seu índex alfabètic.

Ciutats	Comunitat autònoma	Província
Gijón		
Santander		
Estella		
Maó		
Còrdova		
Lekeitio		
Logronyo		
Toledo		
Tarassona		
Càceres		
La Laguna		
La Corunya		
Àvila		
Níjar		
Cartagena		
Castelló		

9 Relaciona amb fletxes cada comunitat autònoma amb la mar que la banya:

Galícia	•	
		• Mar Mediterrània
Andalusia	•	
Catalunya	•	
Cantàbria	•	
Comunitat Valenciana	•	
		• Mar Cantàbrica
Canàries	•	
País Basc	•	
Balears	•	
Múrcia	•	
		• Oceà Atlàntic
Astúries	•	

10 Situa les comunitats autònomes següents on correspongui:

Aragó, Galícia, Andalusia, Extremadura, Comunitat Valenciana, Castella i Lleó, Madrid, Astúries, Múrcia.

Nord _____

Nord-oest _____

Nord-est _____

Oest _____

Est _____

Sud _____

Sud-oest _____

Sud-est _____

Centre _____

• On situaries Catalunya? _____

11 Consulta, si et cal, el mapa de la pàgina 18 del llibre i completa les afirmacions següents:

Andalusia limita al nord amb les comunitats de _____ i d'_____. Al sud limita amb _____, a l'oest limita amb _____ i a l'est limita amb la comunitat de _____

• Extremadura limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

• Galícia limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

• La Rioja limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

• Navarra limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

• Castella i Lleó limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

• La Comunitat Valenciana limita amb:

– Nord: _____

– Sud: _____

– Est: _____

– Oest: _____

Les comunitats autònomes, regions d'Europa

12 Completa el text amb les paraules següents:

regions, Estats Units, desigualtats, Unió Europea, comunitats autònomes

La _____ és el resultat d'una aspiració: la construcció d'una mena d' _____ d'Europa.

Un dels objectius de la Unió consisteix a corregir les _____ entre les diverses _____ que la integren. Molts dels ajuts econòmics de la Unió Europea s'adrecen a les _____ espanyoles més pobres.

13 Després de llegir aquest apartat del llibre, digues si les afirmacions següents són certes o falses. A continuació justifica la teva elecció. Cert Fals

1. Avui en dia, Europa ja té els seus estats completament units.

– Justificació: _____

2. L'Estat espanyol va ingressar a la Comunitat Econòmica Europea l'any 1986.

– Justificació: _____

3. Els darrers països que s'han incorporat a la Unió Europea són França, Alemanya i Itàlia.

– Justificació: _____

4. Tots els països de la Unió Europea tenen el mateix nivell de riquesa.

– Justificació: _____

2 La diversitat física

El relleu i les comunitats autònomes

1 Completa el text amb les paraules següents:

Balears, Canàries, Espanya, muntanyosos, diversitat, secs, paisatges, humit, rius, escàs.

_____ es caracteritza per tenir una gran _____ de _____ geogràfics. Això vol dir que alguns llocs seran alts i _____ i d'altres, plans. També significa que alguns indrets tindran un clima _____ amb abundants boscos i prats, mentre que d'altres seran _____ i amb vegetació escassa.

En alguns paratges hi passaran _____ cabalosos mentre que en d'altres els cursos d'aigua tindran un cabal _____.

Fins i tot les illes seran diferents: les _____ gaudeixen d'un clima tropical i, en canvi, les _____ tenen un clima mediterrani.

2 Situa en el mapa d'Espanya aquestes unitats de relleu:

1. Submeseta nord	8. Serralada Cantàbrica
2. Submeseta sud	9. Massís Galaic
3. Depressió del Guadalquivir	10. Serralada Ibèrica
4. Serralades Bètiques	11. Sierra Morena
5. Pirineus	12. Serralada Litoral Catalana
6. Sistema Central	13. Teide
7. Depressió de l'Ebre	14. Serra de Tramuntana

3 Relaciona amb fletxes els sistemes de relleu de la columna de l'esquerra amb les comunitats autònomes corresponents:

	•	Andalusia
	•	Navarra
Submeseta nord	•	Catalunya
Submeseta sud	•	Cantàbria
Depressió del Guadalquivir	•	Galícia
Serralades Bètiques	•	País Basc
Pirineus	•	Aragó
Sistema Central	•	Extremadura
Serralada Cantàbrica	•	Comunitat Valenciana
Massís Galaic	•	Madrid
Serralada Ibèrica	•	Astúries
Sierra Morena	•	Canàries
Serralada Litoral Catalana	•	Castella-la Manxa
Teide	•	Múrcia
Serra de Tramuntana	•	Castella i Lleó
	•	Balears
	•	La Rioja

4 Observa atentament el mapa físic d'Espanya de la pàgina 30 del llibre i anota quins elements o unitats de relleu hi ha a les comunitats autònomes següents:

- Andalusia

- Castella i Lleó

- Castella-la Manxa

- Aragó

- Extremadura

- Galícia

- Astúries

- Cantàbria

- Navarra

- La Rioja

- País Basc

Les comunitats del nord

5 Llegeix el text següent i respon les preguntes que hi ha a continuació:

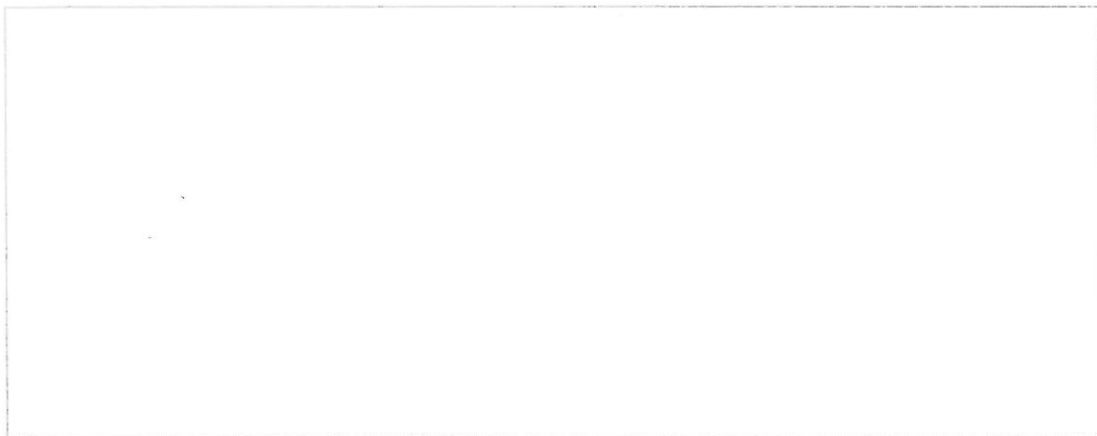
Lo primero que, mirando hacia Asturias, vemos los castellanos es que no vemos. Hechos a nuestra atmósfera lanzamos la mirada al viento sin preocupación y sospecha. En Castilla mirar suele ser disparar la flecha visual al infierno... Pues bien, la primera mirada incauta que desde Pajares dirigimos al otro lado es siempre un fracaso visual. Apenas abandona la córnea se encuentra enredada en una substancia algodonosa, donde pierde su ruta cien veces: es la niebla, la niebla perdurable que sube a bocanadas, como un aliento hondo del valle.

JOSÉ ORTEGA Y GASSET,
Notas de andar y ver

- Posa un títol al text.

- Resumeix-ne les idees principals.

- Dibuixa un esbós senzill del mapa de les comunitats autònomes a què fa referència el text i situa-hi el port de Pajares.

- A què es refereix l'autor quan diu «al otro lado»?

- Indica les frases del text que es poden relacionar amb el clima de Castella i d'Astúries.

- A quin clima pertanyen les dues comunitats autònomes a què fa referència el text?

Les comunitats de la depressió de l'Ebre

6 Cert o fals? Marca la casella correcta.

Cert Fals

1. La Serralada Ibèrica separa la depressió de l'Ebre de la comunitat autònoma de Castella i Lleó.

2. Totes les comunitats autònomes que hem englobat en la depressió de l'Ebre participen dels Pirineus.

3. Tota la serralada dels Pirineus es troba a la mateixa comunitat autònoma.

4. Les comunitats integrades dins la depressió de l'Ebre són: La Rioja, Navarra, Aragó, Catalunya i la Comunitat Valenciana.

5. Navarra marca la transició entre la Ibèria humida i la Ibèria seca.

Les comunitats mediterrànies

7 Situa en el mapa les unitats de relleu i els rius que pertanyen a les comunitats mediterrànies.

- Consulta un atlas i situa en el mapa els topònims costaners següents: badia d'Alacant, penyal d'Ifac, cap de la Nau, Albufera de València, delta de l'Ebre, cap de Salou, golf de Sant Jordi, delta del Llobregat, cap de Begur, golf de Roses, cap de Creus, cap de Santa Pola.
- A continuació, situa-hi els topònims següents de les illes Balears: cap de Sant Antoni, badia de Palma, cap de ses Salines, cap de Formentor, cap de Cavalleria.

8 Llegeix aquesta notícia apareguda a la premsa i subratlla'n les idees que consideris més importants.

EL GOVERN DEIXA SOBRE LA TAULA EL TRANSVASAMENT TAJO-SEGURA

El consell de ministres va decidir ajornar la decisió sobre si autoritza o no un transvasament d'urgència de la conca del riu Tajo al Segura

El transvasament ha de satisfer les necessitats dels pagesos murcians i de les comarques del sud del País Valencià.

La qüestió es tractarà de forma definitiva en l'últim consell de ministres del mes d'agost. Aquesta és la segona vegada que el consell de ministres deixa sobre la taula la petició de transvasament.

Coincidint amb la reunió de l'executiu, la Plataforma Social per l'Aigua va organitzar ahir al País Valencià i Múrcia un acte en reivindicació del transvasament. Els portaveus de l'organització ja van anunciar, abans de saber el resultat de la reunió dels ministres, que, fos quin fos el desenllaç final, es mantindran les accions de protesta.

Les comarques alacantines es veuen greument afectades pels efectes de la sequera. Segons les organitzacions convocants de l'aturada, la pervivència de l'arbrat de tota la comarca del Baix Segura dependria d'aquest rec de socors.

Si no es fa, les pèrdues podrien arribar a 450 000 milions de pessetes. El secretari general de la Unió de Llaauradors va afirmar que, si el govern no autoritza el transvasament, serà la ruïna.

Durant l'aturada es van congrega a la plaça de l'Ajuntament d'Alacant els membres de la corporació i representants de les organitzacions socials que s'han solidaritzat amb la causa agrícola. Les campanes de la catedral d'Alacant van repicar durant tota l'aturada.

Avui, 22 de juliol de 1995 (adaptació)

- Quines comunitats autònomes afecta aquest transvasament?

Les comunitats del centre

9 Omple el quadre següent.

Comunitats autònomes	Relleu	Rius
Castella i Lleó		
Castella-la Manxa		
Extremadura		
Madrid		

Les comunitats del sud

10 Completa el text amb les paraules següents:

Guadalquivir, Mulhacén, Melilla, dues, Segura, oriental, Sierra Morena, alt, Andalusia, depressió del Guadalquivir, Serralades, tres, Múrcia, mediterrani.

El sud d'Espanya està ocupat per _____ comunitats autònomes: _____ i _____. Cal afegir-hi les ciutats de Ceuta i _____, situades al nord del continent africà.

El sistema de relleu d'Andalusia s'organitza en _____ unitats molt clares. A la zona _____ trobem les _____ Bètiques. Al nord, _____ separa clarament la comunitat d'Andalusia de la Submeseta sud. Finalment, la _____ la travessa. En aquesta comunitat trobem el pic més _____ de la Península: el _____. El seu riu principal és el _____. Entre les Serralades Bètiques i la mar s'estenen alguns rius curts del vessant _____.

20 El riu principal que passa per la comunitat de Múrcia és el _____.

Les illes Canàries

Llegeix el text següent i posa-hi un títol.

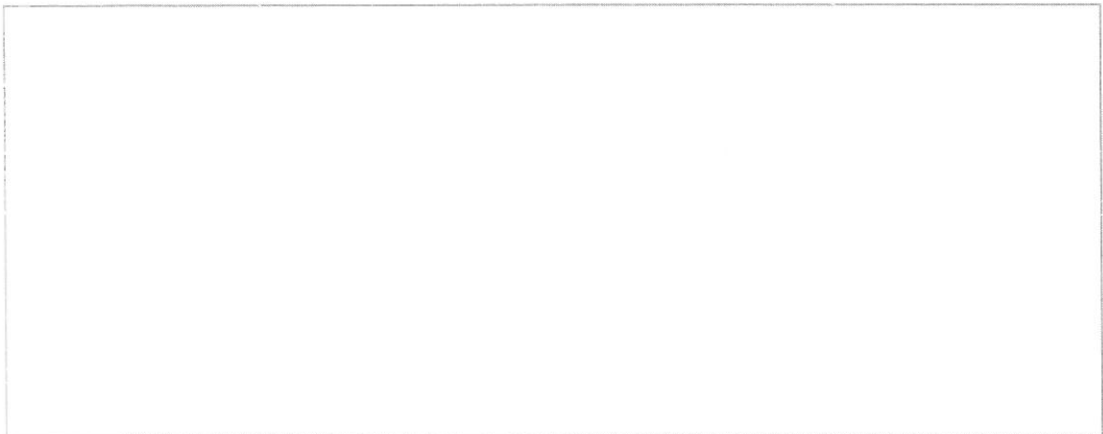
- Títol: _____

Els guanches, antics pobladors de les illes Canàries, pensaven que a les entranyes del Teide hi vivia Guayota, el poderós esperit del mal. Les formes monstruoses i extravagants de la lava petrificada de l'imponent volcà semblaven criatures infernals i infonien por, i alhora respecte, a aquells indígenes.

Amb els seus 3718 metres sobre el nivell del mar, el Teide és la muntanya més alta d'Espanya. S'alça majestuosa al cor de l'illa, enmig de l'espectacular circ natural de Las Cañadas. Des del seu cim, la mirada es pot perdre lliurement per damunt de l'oceà, i abasta tot l'arxipèlag.

El conjunt de pics i cràters que forma una mena de corona al voltant del Teide, té una extensió de gairebé 130 km² i sembla un enorme amfiteatre de roques de lava, amb parets quasi verticals. Enmig del cràter més gran s'aixeca el pic del Teide, cinc-cents metres més amunt que la punta més alta del circ de Las Cañadas.

- Subratlla les idees principals del text.
- Amb l'ajut del mapa de la pàgina 50 del llibre, dibuixa un esbós senzill de les illes Canàries i situa-hi el Teide.

La gestió dels recursos naturals: el problema de la manca d'aigua

12 Llegeix aquesta entrevista i respon les preguntes que hi ha a continuació.

– Consumim massa aigua o la consumim malament?

– *A la ciutat de Barcelona hi ha unes dotacions d'aigua de 380 litres per habitant i dia. Aquesta xifra és relativament baixa si la comparem amb la d'algunes zones dels Estats Units, on es disposa de 1200 litres. Podríem dir, doncs, que nosaltres no gastem gaire aigua. Però cal veure en què la gastem. Se sap que entre un 20% i un 25% es perd en les conduccions per fuites, però de la resta, no en tenim gaires dades. No obstant això, sembla clar que hi ha un consum d'aigua excessiu.*

– De què depèn aconseguir-ne una millor gestió?

– *En molts casos, de l'educació. Jo pregunto als meus alumnes, quan comença el curs, si saben quanta aigua surt per una aixeta o quant temps els dura la dutxa. No ho saben. La gestió d'aquests litres d'aigua passa per reduir progressivament els usos innecessaris, millorar els equipaments i una educació sobre el consum. Per exemple utilitzar carxofes per a la dutxa.*

– L'aigua és un bé que cal preservar?

– *A la meua època d'estudiant, els anys 60 i 70, es deia que l'aigua era un recurs il·limitat. L'aigua és un recurs limitat no només en quantitat sinó també en qualitat.*

*Entrevista al doctor Rafael Mujeriego,
catedràtic de Tecnologia del Medi Ambient de la UPC
(adaptació del diari Avui, 12 de març de 1995).*

• Resumeix la idea principal de cada pregunta.

– Primera:

– Segona:

– Tercera:

• Creus que l'aigua és un bé escàs? Per què?

• Quines mesures et sembla que podem adoptar nosaltres per estalviar aigua?

13 Elabora una llista de possibles solucions del problema del repartiment de l'aigua dolça a la península Ibèrica:

• Després d'haver llegit aquest apartat del llibre, respon les preguntes següents:

– Quin és el transvasament d'aigua més important de la península Ibèrica? Quin any es va iniciar?

– Digueu els quilòmetres que té aquest transvasament i descriu el seu itinerari. Si et cal, pots consultar un atlas.

– Quines són les necessitats fonamentals que es volen resoldre per mitjà dels transvasaments?

3 La diversitat humana (1)

La població espanyola

1 Relaciona amb fletxes els conceptes de la columna de l'esquerra amb les definicions corresponents:

Població	•	•	Nombre total d'habitants d'un lloc.
Població relativa	•	•	Localitat on viuen les persones.
Factors d'atracció	•	•	Elements que fan difícil la vida.
Població absoluta	•	•	Relació entre el nombre de persones i l'espai que ocupen.
24 Factors de repulsió	•	•	Elements que atreuen població.

2 Calcula, amb les dades del quadre, la densitat mitjana de població de cada comunitat autònoma.

Comunitat autònoma	Superfície (en Km)	Habitants	Densitat
Andalusia	87 268	7 249 662	
Aragó	47 650	1 204 185	
Astúries	10 565	1 117 762	
Balears	5 014	778 617	
Canàries	7 242	1 608 100	
Cantàbria	5 289	539 121	
Castella i Lleó	94 193	2 583 574	
Castella-la Manxa	79 230	1 718 242	
Catalunya	31 930	6 208 598	
Comunit. Valenciana	23 305	3 998 841	
Extremadura	41 602	1 093 942	
Galícia	29 434	2 812 962	
Madrid	7 995	5 150 399	
Múrcia	11 317	1 099 651	
Navarra	10 421	532 836	
País Basc	7 261	2 131 189	
La Rioja	5 034	267 163	

• Quines són les comunitats autònomes que presenten una densitat de població més alta? Quines creus que en són les causes?

• Quines són les comunitats autònomes que presenten una densitat de població més baixa? Quines creus que en són les causes?

3 Informa't de la població que té la localitat on vius i de la superfície que ocupa i després calcula'n la densitat de població.

Població: _____

Superfície: _____

Densitat de població: _____

- És més alta o més baixa que la densitat mitjana de Catalunya?

Evolució de la població espanyola

4 Llegeix el text següent i subratlla'n les idees principals.

Entre les característiques bàsiques de la població d'Espanya es poden destacar les següents: hi ha hagut un alentiment en el creixement de la població perquè s'ha reduït la natalitat a partir de 1970.

Pel que fa a la distribució, la població es concentra majoritàriament en les àrees industrials i urbanes, especialment a les de la perifèria. Des de 1975, han disminuït els grans moviments migratoris del camp a la ciutat i d'Espanya cap a l'Europa nord-occidental a causa de la crisi econòmica i de l'augment de l'atur a les zones industrials.

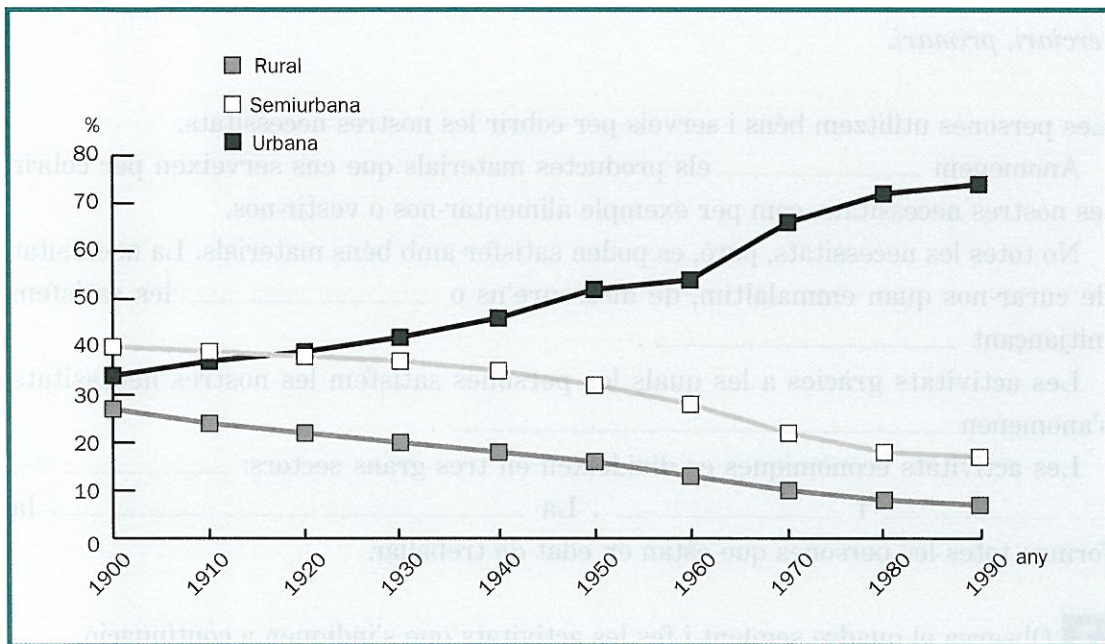
Actualment comencen a produir-se moviments d'immigració que provenen de països del Tercer Món.

- On es concentrà la major part de la població espanyola? Sabries dir per què?

- Què s'entén per creixement natural?

- Què s'entén per creixement real?

5 Observa el gràfic de l'evolució de la població rural, semiurbana i urbana a Espanya entre 1900 i 1990 i respon les preguntes que trobaràs a continuació.

• Defineix els conceptes següents:

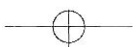
– Població rural : _____

– Població semiurbana: _____

– Població urbana: _____

• Describeix la informació que aporta el gràfic.

• Quins són els efectes i les causes de l'evolució que mostra el gràfic?

L'economia i els seus sectors

6 Completa el text amb les paraules següents:
béns, serveis, informar-nos, activitats econòmiques, població activa, secundari, terciari, primari.

Les persones utilitzem béns i serveis per cobrir les nostres necessitats.

Anomenem _____ els productes materials que ens serveixen per cobrir les nostres necessitats, com per exemple alimentar-nos o vestir-nos.

No totes les necessitats, però, es poden satisfer amb béns materials. La necessitat de curar-nos quan emmalaltim, de distreure'ns o _____ les satisfem mitjançant _____.

Les activitats gràcies a les quals les persones satisfem les nostres necessitats s'anomenen _____.

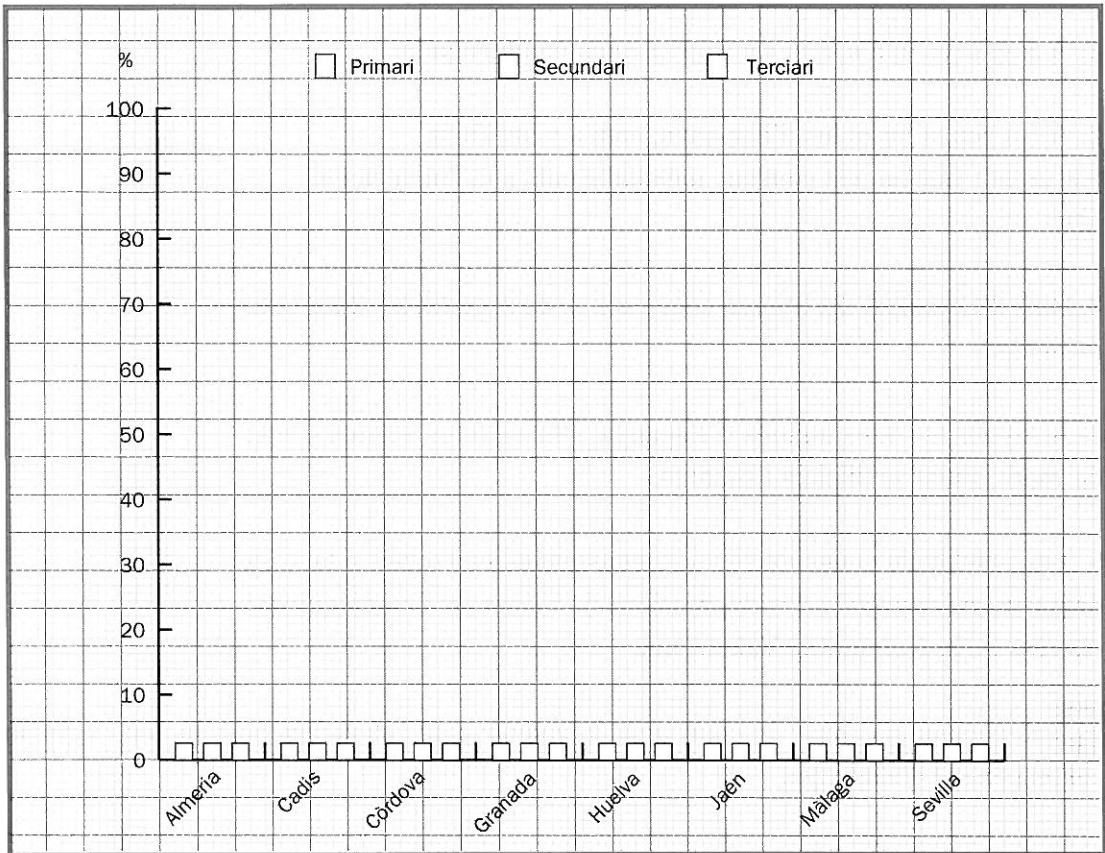
Les activitats econòmiques es divideixen en tres grans sectors: _____, _____ i _____. La _____ la formen totes les persones que estan en edat de treballar.

7 Observa el quadre següent i fes les activitats que s'indiquen a continuació.

Població activa per sectors d'activitat:

Províncies	Primari	Secundari	Terciari
Almeria	26%	15%	59%
Cadis	7%	24%	69%
Còrdova	13%	27%	60%
Granada	12%	25%	63%
Huelva	18%	25%	57%
Jaén	13%	32%	55%
Màlaga	8%	21%	71%
Sevilla	8%	23%	69%

- Amb les dades del quadre de la comunitat andalusa, elabora un gràfic de barres de cada província per sectors d'activitat.

- Compara en el gràfic la informació referida a cada província i explica'n les diferències més significatives.

- Quines creus que són les causes d'aquestes diferències?

El sector primari

- 8** Cert o fals? Marca la casella correcta.
	Cert	Fals
1. A Espanya la majoria de l'agricultura és de regadiu.	☐	☐
2. A les zones humides d'Espanya, com a Cantàbria, Astúries i Galícia, els conreus més habituals són l'olivera i el blat.	☐	☐
3. Dins d'Espanya, destaquen com a zones de regadiu les dues submesetes.	☐	☐
4. A les zones més humides d'Espanya, s'hi cultiven sobretot blat de moro, prats artificials i patates.	☐	☐
5. Les principals zones de regadiu espanyoles es troben a la vora dels rius, en especial a les depressions de l'Ebre, el Guadalquivir i els rius de la Comunitat Valenciana.	☐	☐

9 Relaciona els tipus de conreu de la columna de l'esquerra amb la zona agrària corresponent d'Espanya.

Blat	•	
Verdura	•	• Zona humida
Patata	•	
Tomàquet	•	• Zona seca
Olivera	•	
Vinya	•	• Zona de regadiu (hortes)
30 Blat de moro	•	

10 Cert o fals? Marca la casella correcta i justifica la teva tria.

Cert Fals

1. L'agricultura de regadiu és molt productiva a Espanya perquè, ocupant tan sols el 15 % de la superfície, la seva producció representa el 55 % del total de la producció agrícola espanyola.

– Justificació _____

2. La zona de regadiu està concentrada al nord de la Península, a la cornisa cantàbrica.

– Justificació: _____

El sector secundari

11 Cert o fals? Marca la casella correcta i justifica la teva tria.

Cert Fals

1. La indústria espanyola no ha estat important a cap de les comunitats autònomes fins a la dècada de 1960.

– Justificació: _____

2. Les zones industrials més importants són les de l'interior: Catalunya, País Basc, Comunitat Valenciana i Astúries, i les zones costaneres al voltant de Madrid, Saragossa i Valladolid.

– Justificació: _____

Alguns desequilibris demogràfics i econòmics

12 Observa les dades d'aquests quadres, referides a les comunitats de Balears i Extremadura, i fes les activitats que s'indiquen a continuació.

	Sector primari	Sector secundari	Sector terciari
Balears	3 %	24 %	73 %
Extremadura	20 %	23 %	57 %
Mitjana espanyola	9 %	30 %	61 %

	Índex d'atur (1993) en percentatge sobre la població activa	Índex de preus de consum
Balears	15 %	103 %
Extremadura	30 %	91 %
Mitjana espanyola	23 %	100 %

• Explica les diferències que observes entre les dues comunitats autònomes pel que fa als sectors d'activitat. Què significa, això? Quines repercussions té per a cadascuna d'elles?

• Què dedueixes de les dades sobre l'índex d'atur? Quina explicació té aquesta diferència?

- Què significa l'índex de preus de consum? A quina comunitat és superior? Què vol dir, això?

- Escribeu en el quadre següent les diferències que heu observat entre les dues comunitats i les conseqüències que comporten aquestes diferències.

Diferències		Conseqüències	
Balears	Extremadura	Balears	Extremadura

4 La diversitat humana (2)

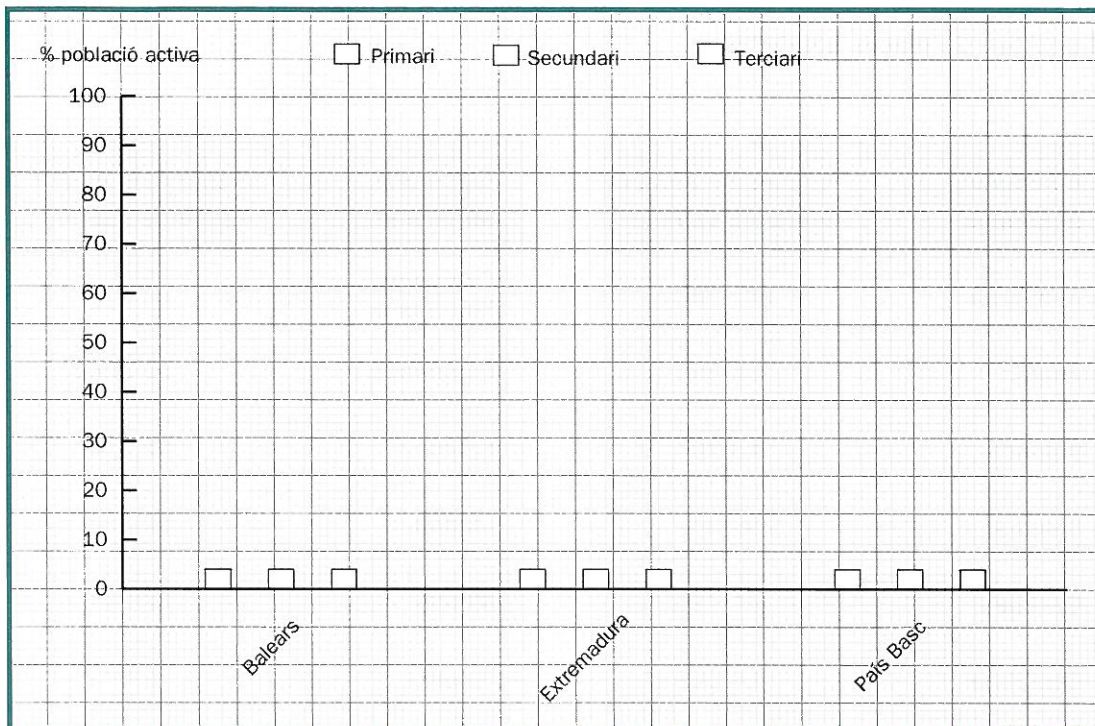

El sector terciari

1 Escriu el nom d'una o més feines relacionades amb els diferents tipus de serveis que et presentem en el quadre següent.

Tipus de serveis	Feines
Serveis bancaris	
Transports	
Educació	
Serveis turístics	

2 Elabora un gràfic de barres amb les dades de població activa per sectors d'activitat referent a les comunitats autònomes de Balears, Extremadura i el País Basc. Les dades les trobaràs a la pàgina 86 del llibre.

• Descriu el gràfic de cada comunitat:

– Balears:

– Extremadura:

– País Basc:

• Dedueix les diferències principals que s'observen entre aquestes tres comunitats.

El turisme

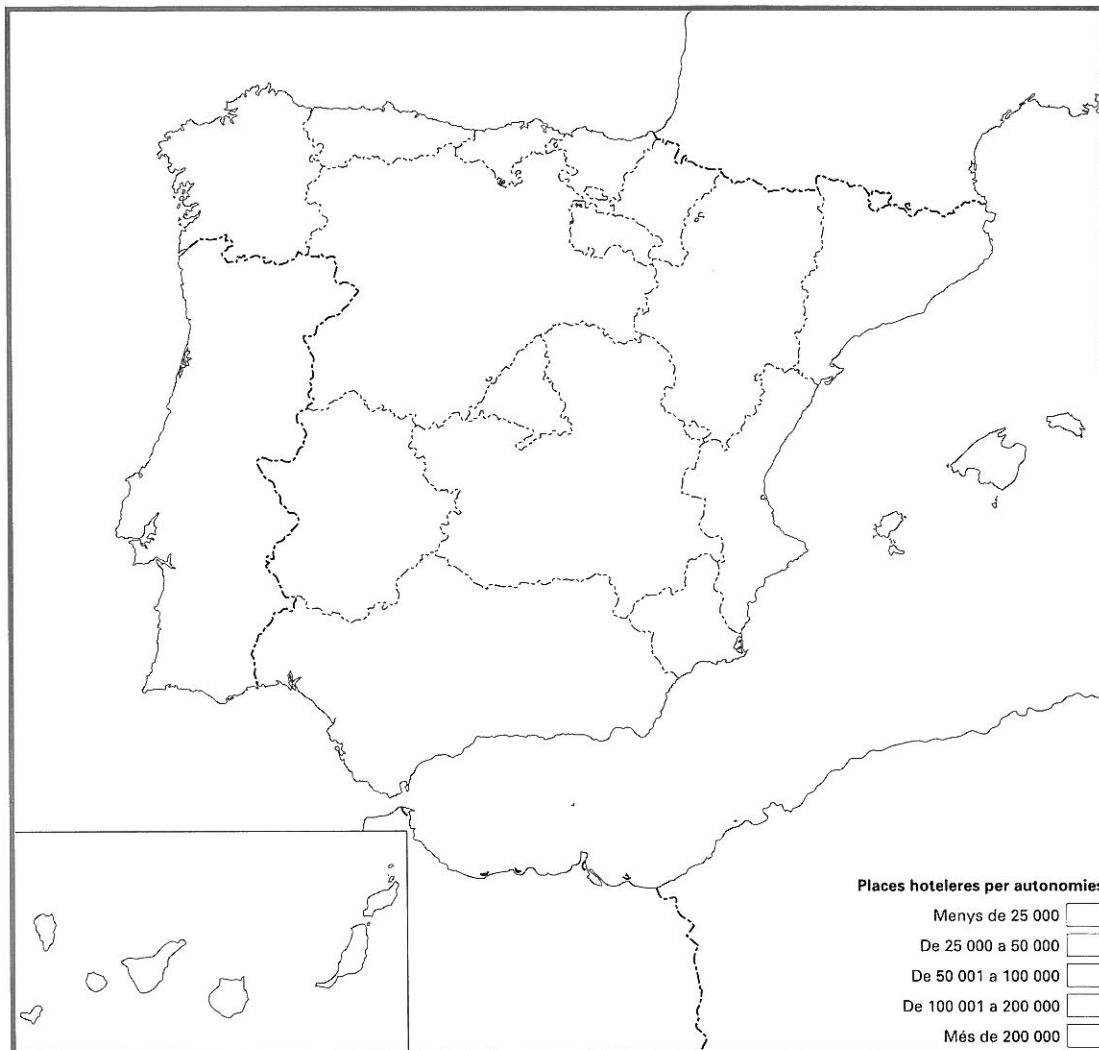
3 Observa les dades del quadre i a continuació pinta en el mapa mut de la pàgina següent cada comunitat autònoma. Fes-ho amb el color que hagi elegit per expressar cadascuna de les cinc categories que s'indiquen a la llegenda del mapa referides al nombre de places hoteleres.

Comunitat autònoma	Nombre de places hoteleres (1994)	Comunitat autònoma	Nombre de places hoteleres (1994)
Andalusia	140 180	Comunitat Valenciana	79 373
Aragó	24 690	Extremadura	10 354
Astúries	13 205	Galícia	41 371
Balears	258 357	Madrid	51 335
Canàries	84 726	Múrcia	12 811
Cantàbria	14 599	Navarra	6 972
Castella i Lleó	35 295	País Basc	13 904
Castella-la Manxa	16 254	La Rioja	3 525
Catalunya	201 061		

• Posa un títol al mapa.

• Quin tipus de mapa és?

• Quines comunitats autònomes són les que tenen més places hoteleres?

- On estan situades les comunitats autònomes amb més places hoteleres?

- Quines comunitats autònomes són les que tenen menys places hoteleres?

- On estan situades les comunitats autònomes amb menys places hoteleres?

4 Cert o fals? Marca la casella correcta.

Cert Fals

1. Les illes Canàries i les illes Balears tenen un sector terciari molt important gràcies al turisme. Les Canàries, però, superen les Balears perquè els turistes prefereixen zones exòtiques i tropicals.

2. El sector terciari predomina en totes les comunitats autònomes, i de forma més accentuada en les comunitats més desenvolupades.

3. Les raons per les quals el sector terciari ha crescut són les següents: l'augment dels serveis públics, l'augment del nivell de vida i la disminució de llocs de treball de l'agricultura i la indústria.

4. Madrid és una de les comunitats autònomes amb un índex més alt de població dedicada al sector terciari. Això és perquè té molts funcionaris que han de fer les feines administratives que comporta el fet de ser la capital de l'Estat.

5 Llegeix el text següent i fes les activitats que s'indiquen a continuació.

Reus recupera el vol diari amb Madrid i en posa en marxa un altre amb Palma de Mallorca

La companyia aèria Air Nostrum va obrir ahir dues noves línies regulars: Reus-Palma de Mallorca i Reus-Madrid, amb un total de 52 vols setmanals. Posa en marxa aquestes dues línies per facilitar els viatges a la capital a les persones dedicades als negocis i als turistes. A Catalunya, fins ara, tothom que volia viatjar a Madrid havia d'anar a Barcelona. Un altre motiu que ha portat la companyia a recuperar aquest trajecte ha estat el mercat que està generant el parc temàtic Port Aventura, de Salou i Vila-seca.

La Vanguardia, 8 de juliol de 1995 (adaptació)

- Subratlla les idees principals del text.
- Quines línies posa en marxa la companyia aèria Air Nostrum?

- Per quins motius Air Nostrum ha obert aquestes línies?

- A quin sector treballen els empleats del parc temàtic Port Aventura? A quin sector treballen els empleats de la companyia aèria Air Nostrum?

- A partir del text, es pot afirmar que el turisme genera llocs de treball? Per què?

- Imagina't que has de posar en funcionament una nova companyia aèria dedicada especialment a explotar les zones més turístiques d'Espanya. Quines línies crearies dintre d'Espanya? Amb quines ciutats estrangeres connectaries? Raona les teves respostes.

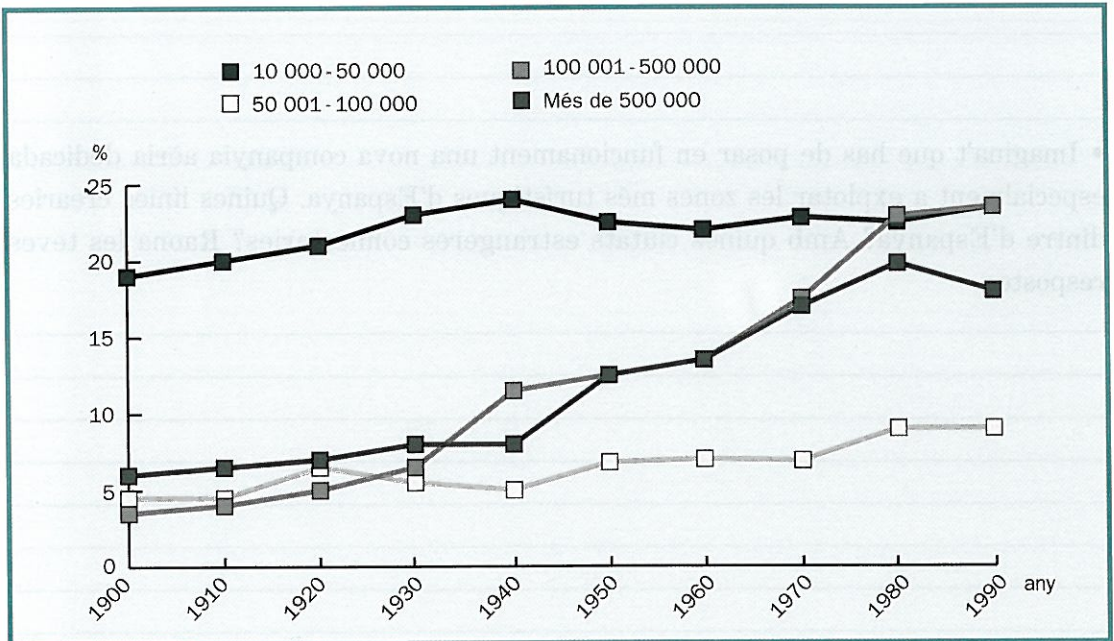
6 Explica amb tots els arguments que puguis la frase següent:

Actualment el turisme és l'activitat més important d'Espanya. Es parla, doncs, de la indústria turística, ja que proporciona feina a moltes persones que han d'atendre els viatgers que arriben.

• Fes una relació com més àmplia millor de totes les feines que es puguin relacionar amb el turisme.

Les ciutats espanyoles

7 Completa les frases de la pàgina següent a partir de la informació d'aquest gràfic de l'evolució de la població dels municipis urbans a Espanya entre 1900 i 1990.

- Els municipis urbans amb una població entre 10 000 i 50 000 habitants han

- Els municipis urbans amb una població entre 50 001 i 100 000 habitants han

- Els municipis urbans amb una població entre 100 001 i 500 000 habitants han

- Els municipis urbans amb una població de més de 500 000 habitants han

- Treu-ne conclusions i explica de forma raonada quines repercussions pot haver tingut aquesta evolució.

- Consulta un atlas o una enciclopèdia i esmenta dues ciutats espanyoles de cadascun dels quatre grups establerts en el gràfic segons el seu nombre d'habitants.

8 Imagina't que estàs de vacances i has fet un viatge per diverses comunitats autònomes. Has arribat a Andalusia i et dirigeixes a la seva capital, Sevilla. T'allotges en un hotel de la Plaza Nueva, enfront de l'Ajuntament (núm. 1 en el plànol), i després de descansar vols preparar un bon itinerari, ja que l'endemà vols visitar la ciutat. En el plànol que tens a continuació, s'hi representa bona part de Sevilla, i s'hi destaquen (tant dins del plànol com en la llista) alguns dels monuments i de les zones més remarcables de la ciutat.

• Fes una tria dels llocs que vulguis visitar i dibuixa sobre el plànol l'itinerari que seguiràs.

- Busca informació en enciclopèdies, guies, plànols, etc. sobre quatre dels llocs que vulguis visitar i resumeix-la amb paraules teves.

- Descriu l'itinerari que seguiries per anar des del teu hotel fins a la Plaza de España (núm. 48).

- Descriu l'itinerari que seguiries per anar des de la Casa de Pilatos (núm. 11) fins a l'Antigua Fábrica de Tabacos (núm. 46).

- Prenent com a referència el teu hotel, on està situada la Giralda?

- Prenent com a referència el teu hotel, on està situat el Museo de Bellas Artes?

- Prenent com a referència el teu hotel, on està situat el barri de Triana?

- Segons els tipus de serveis que pot oferir la ciutat de Sevilla, com la classificaries? Justifica la teva resposta.

9 Observa el quadre següent i fes les activitats que s'indiquen a continuació.

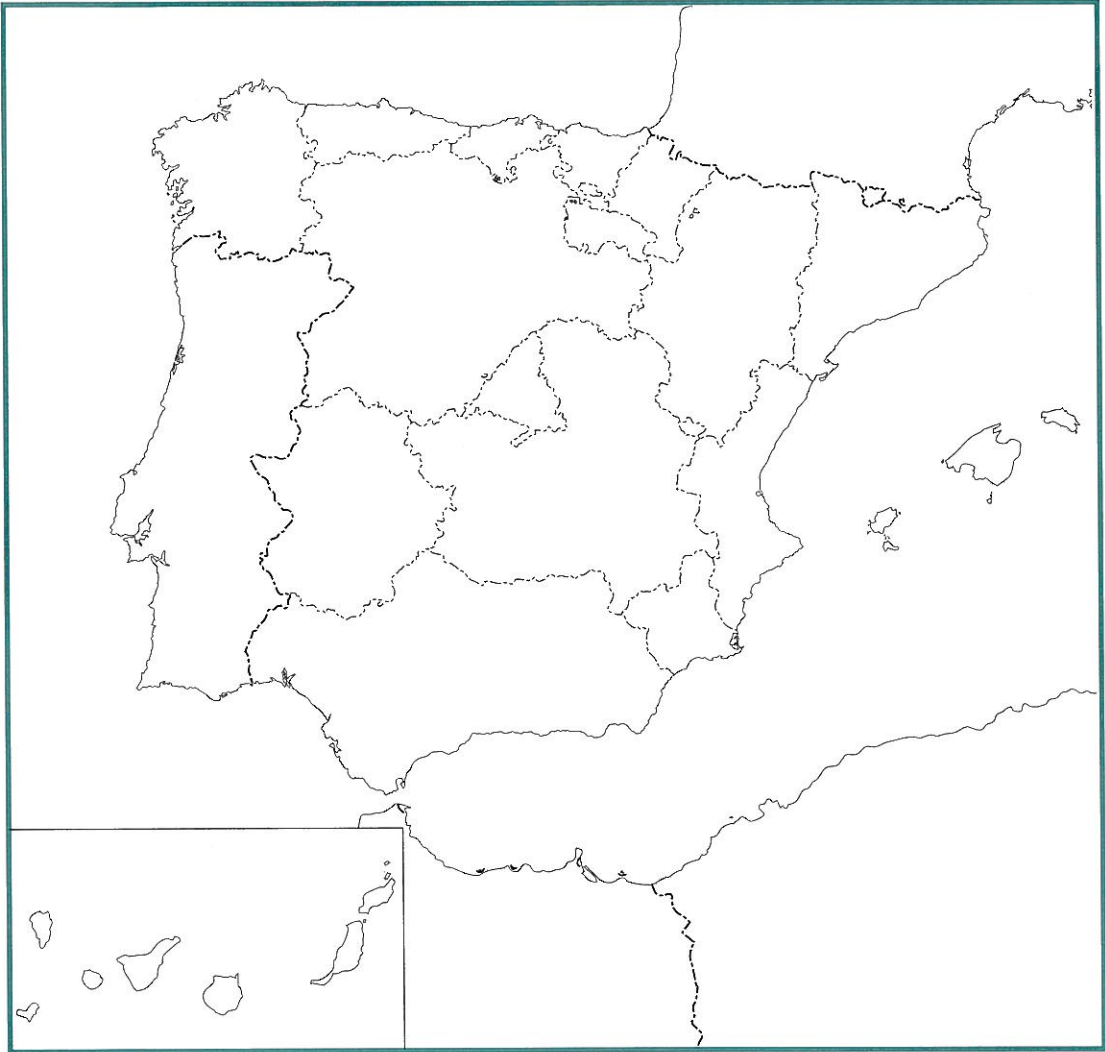
Distribució de la població catalana segons el lloc de naixement l'any 1986	
Total de nascuts a Catalunya	3 940 409
Total de nascuts a la resta de l'Estat	1 934 059
<i>Andalusia</i>	<i>895 867</i>
<i>Centre (Madrid, Castella i Lleó, Castella-la Manxa)</i>	<i>349 973</i>
<i>Extremadura</i>	<i>174 619</i>
<i>Aragó</i>	<i>159 003</i>
<i>Nord (Galícia, Astúries, Cantàbria, País Basc, Navarra, La Rioja)</i>	<i>144 576</i>
<i>Múrcia</i>	<i>110 350</i>
<i>Comunitat Valenciana i Balears</i>	<i>95 222</i>
<i>Canàries, Ceuta i Melilla</i>	<i>4 449</i>
<i>Estranger</i>	<i>99 800</i>
<i>No hi consta</i>	<i>4 370</i>
POBLACIÓ TOTAL	5 978 638

- En el mapa de la pàgina següent, agrupa amb una línia de color els conjunts de comunitats que s'indiquen en el quadre. Després pinta, dintre de cada comunitat autònoma o conjunt de comunitats, un punt de color per cada 30 000 habitants de Catalunya que hi hagin nascut.

- Posa un títol al mapa.

- De quines comunitats autònomes procedeixen la majoria d'habitants de Catalunya que han nascut a la resta de l'Estat espanyol? Quina explicació hi donaries?

- Entre la teva família o amistats, ¿saps d'algú que visqui a Catalunya i hagi nascut a la resta de l'Estat? En cas afirmatiu, de quines comunitats autònomes es tracta?

- Descriu el mapa, comenta'l i treu-ne conclusions tot fent servir la informació que tens al llibre.

Les raons de la diversitat autonòmica d'Espanya

10 Llegeix aquests dos textos i fes les activitats que s'indiquen a continuació.

La reconquesta de Catalunya és una reconquesta franca, mentre que la reconquesta iniciada a Covadonga és una reconquesta visigòtica. Per aquell motiu Catalunya entra a formar part de l'Imperi de Carlemany. Així Catalunya, en els inicis de la seva personalitat, va sentir-se lligada als altres pobles peninsulars, per als quals els catalans foren els «francs». Així també els lligams amb les terres del Migdia de França, que hem vist iniciar-se en el període visigòtic, no van fer sinó afermar-se.

FERRAN SOLDEVILA, Resum d'història dels Països Catalans

Granada em va semblar un país deliciós i ampli. Dels més extensos d'al-Àndalus. Allà es troba la capital del rei musulmà i la seva residència reial. S'assembla a Damasc de Síria. Hi ha aigües corrents, horts, jardins i vinyes. Granada, amb la seva Alhambra, és una de les més grans i belles ciutats de l'Islam. Moltes ciutats d'al-Àndalus que eren famoses i pertanyien a l'Islam, com ara Múrcia, València, Còrdova, Toledo, Saragossa, Jaén i diversos castells fortificats de Xàtiva, són ara a mans dels cristians.

De la descripció de Granada feta per un viatger egipci (1465)

- Posa un títol al primer text.
-
- Subratlla'n les idees principals.
 - Qui són els francs? I els visigots?
-
-
-
-

– Quina és la diferència entre la reconquesta de Catalunya i la iniciada a Covadonga?

– Com eren vistos els catalans per part dels altres pobles peninsulars?

• Posa un títol al segon text.

– Subratlla'n les idees principals.

– Resumeix l'opinió del viatger sobre Granada. _____

– Quan es produeix la reconquesta de Granada?

Signes d'identitat

11 Completa el text amb les paraules següents:

signes d'identitat, llengua, perseguïdes, cultural, folklore, gallec, Constitució

Les comunitats autònomes presenten una gran diversitat física, humana i _____ . Al llarg de la història s'han anat creant uns trets comuns que són compartits per les persones que viuen en una mateixa comunitat. S'anomenen _____ .

Alguns d'aquests signes d'identitat són la _____ , algunes institucions, el _____ , i determinades tradicions i llegendes.

El castellà, el català, el basc i el _____ són les llengües oficials de l'Estat espanyol.

La _____ garanteix el respecte i la protecció de totes les llengües.

Això no sempre ha estat així. Durant el franquisme les llengües pròpies de les comunitats autònomes van ser _____ .

Fotografies: E. Costa, Firo-Foto, Iberdiapo
(M. Quaglia) i Arxiu Barcanova
Cartografia: Carto-tec, S. A.
© 1996, Dolors Freixenet i Cristòfol-A. Trepàt
© 1996 d'aquesta edició: Editorial Barcanova, SA
Pl. Lesseps, 33, entresòl. 08023 Barcelona
Telèfon 93 217 20 54. Fax 93 237 34 69
e-mail: barcanova@barcanova.es
Quarta edició: febrer del 2002
Dipòsit legal: B-7.746-2002
ISBN: 84-489-0328-5
Printed in Spain
Imprès a GERSA, S.A. Tambor del Bruc, 6
08970 Sant Joan Despí

Es prohibeix la reproducció total o parcial d'aquesta obra, en qualsevulla de les seves formes, gràfica o audiovisual, sense l'autorització prèvia i escrita de l'editor, llevat de citacions a revistes, diaris o llibres, sempre que es faci esment de la seva procedència.